

I

(Jogalkotási aktusok)

IRÁNYELVEK

AZ EURÓPAI PARLAMENT ÉS A TANÁCS 2013/48/EU IRÁNYELVE

(2013. október 22.)

a büntetőeljárás során és az európai elfogatóparancshoz kapcsolódó eljárásokban ügyvédi segítség igénybevételéhez való jogról, valamint valamely harmadik félnek a szabadságelvonáskor történő tájékoztatásához való jogról és a szabadságelvonás ideje alatt harmadik felekkel és a konzuli hatóságokkal való kommunikációhoz való jogról

AZ EURÓPAI PARLAMENT ÉS AZ EURÓPAI UNIÓ TANÁCSA,

tekintettel az Európai Unió működéséről szóló szerződésre és különösen annak 82. cikke (2) bekezdésének b) pontjára,

tekintettel az Európai Bizottság javaslatára,

a jogalkotási aktus tervezete nemzeti parlamenteknek való megküldését követően,

tekintettel az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság véleményére ⁽¹⁾,

a Régiók Bizottságával folytatott konzultációt követően,

rendes jogalkotási eljárás keretében ⁽²⁾,

mivel:

- (1) Az Európai Unió Alapjogi Chartájának (a Charta) 47. cikke, az emberi jogok és alapvető szabadságok védelméről szóló európai egyezmény (EJEE) 6. cikke és a Polgári és Politikai Jogok Nemzetközi Egyezségokmányának 14. cikke kimondja a tisztességes eljáráshoz való jogot. A Charta 48. cikkének (2) bekezdése garantálja a védelemhez való jog tiszteletben tartását.
- (2) Az Unió célul tűzte ki a szabadságon, a biztonságon és a jog érvényesülésén alapuló térség fenntartását és fejlesztését. Az Európai Tanács 1999. október 15–16-i tamperei ülésének elnökségi következtetéseivel, különösen azok 33. pontjával összhangban az ítéletek és az igazságügyi hatóságok egyéb határozatai kölcsönös elismerése elvének az Unióban a polgári és a büntetőügyekben folytatott igazságügyi együttműködés sarokkövévé kell válnia, mert a fokozott kölcsönös elismerés és a

jogszabályok szükséges közelítése megkönnyítené az illetékes hatóságok közötti együttműködést és az egyének jogainak az igazságügyi eljárások keretében történő védelmét.

- (3) Az Európai Unió működéséről szóló szerződés (EUMSZ) 82. cikkének (1) bekezdése alapján az Unióban a büntetőügyekben folytatott igazságügyi együttműködés a bírósági ítéletek és határozatok kölcsönös elismerésének elvén alapul.
- (4) A büntetőügyekben hozott határozatok kölcsönös elismerése elvének érvényesítése előfeltételként szükségessé teszi, hogy a tagállamok megbízzanak egymás büntető igazságszolgáltatási rendszerében. A kölcsönös elismerés foka nagymértékben függ számos tényezőtől, így a gyanúsítottak és a vádlottak jogait garantáló mechanizmusoktól és a kölcsönös elismerés elve alkalmazásának megkönnyítéséhez szükséges közös minimális normáktól.
- (5) Noha mindegyik tagállam részes fele az EJEE-nek és a Polgári és Politikai Jogok Nemzetközi Egyezségokmányának, a tapasztalatok szerint ez a tény önmagában nem minden esetben nyújt alapot arra, hogy kellő mértékben megbízzanak a többi tagállam büntető igazságszolgáltatási rendszerében.
- (6) A büntetőügyekben hozott határozatok kölcsönös elismerése csak olyan bizalmi légkör esetén érvényesülhet ténylegesen, amelyben nemcsak az igazságszolgáltatási hatóságok, hanem a büntetőeljárásban részt vevő valamennyi szereplő a sajátjával egyenértékűnek tekinti más tagállam igazságszolgáltatási hatóságainak határozatait, ami nem csupán a másik tagállam szabályainak helyeségebe vetett bizalmat jelenti, hanem az ilyen szabályok helyes alkalmazásába vetett bizalmat is. A kölcsönös bizalom erősítéséhez a Chartából, az EJEE-ből és a Polgári és Politikai Jogok Nemzetközi Egyezségokmányából eredő eljárási jogok és garanciák védelmére vonatkozó részletes szabályokra van szükség. Szükséges továbbá a Chartában és az EJEE-ben meghatározott minimális normák Unión belüli továbbfejlesztése, mind ezen irányelv, mind más intézkedések révén.

⁽¹⁾ HL C 43., 2012.2.15., 51. o.

⁽²⁾ Az Európai Parlament 2013. szeptember 10-i álláspontra (a Hivatalos Lapban még nem tették közzé) és a Tanács 2013. október 7-i határozata.

- (7) Az EUMSZ 82. cikkének (2) bekezdése a tagállamokban alkalmazandó minimumszabályok megállapításáról rendelkezik a határokon átnyúló vonatkozású büntetőügyekben a bírósági ítéletek és határozatok kölcsönös elismerésének, valamint a rendőrségi és igazságügyi együttműködésnek a megkönnyítése érdekében. Az említett cikk szerint „a személyek jogai a büntetőeljárásban” az egyik olyan terület, amelyen minimumszabályok állapíthatók meg.
- (8) A közös minimumszabályok következtében várhatóan nő az egyes tagállamok büntető igazságszolgáltatási rendszerébe vetett bizalom, aminek pedig hatékonyabb, a kölcsönös bizalom jegyében zajló igazságügyi együttműködést és az alapjogvédelem kultúrájának Unión belüli terjesztését kell eredményeznie. A közös minimumszabályokkal a polgárok szabad áramlásának akadályai is megszüntethetők a tagállamok egész területén. Ilyen közös minimumszabályokat kell megállapítani az ügyvédi segítség büntetőeljárásokban történő igénybevételéhez, a valamely harmadik félnek a szabadságelvonáskor történő tájékoztatásához és a szabadságelvonás ideje alatt harmadik felekkel és a konzuli hatóságokkal való kommunikációhoz való jogra vonatkozóan.
- (9) A Tanács 2009. november 30-án elfogadta a büntetőeljárásokban a gyanúsítottak vagy vádlottak eljárási jogainak megerősítését célzó ütemtervről szóló állásfoglalást⁽¹⁾ (a továbbiakban: az ütemterv). A lépésenkénti megközelítést alkalmazva az ütemterv az alábbiak terén hív fel intézkedések elfogadására: a fordításhoz és tolmácsoláshoz való jog (A. intézkedés), a jogokról és a vádokról való tájékoztatáshoz való jog (B. intézkedés), a jogi tanácsadáshoz és költségmentességhez való jog (C. intézkedés), a hozzátartozókkal, a munkaadókkal és a konzuli hatóságokkal való kommunikáció joga (D. intézkedés), valamint a veszélyeztetett gyanúsítottakra vagy vádlottakra vonatkozó különleges biztosítékok (E. intézkedés). Az ütemterv hangsúlyozza, hogy a jogok sorrendje csak tájékoztató jellegű, és így az a prioritásoknak megfelelően módosítható. Az ütemtervet oly módon alakították ki, hogy egészként működjön, és előnyei csak mindegyik összetevőjének végrehajtásával válnak teljes mértékben érzékelhetővé.
- (10) Az Európai Tanács 2009. december 11-én üdvözölte az ütemtervet és „A stockholmi program – A polgárokat szolgáló és védő, nyitott és biztonságos Európa”⁽²⁾ részévé tette azt (2.4. pont). Az Európai Tanács hangsúlyozta az ütemterv nem kimerítő jellegét, felkérve a Bizottságot, hogy vizsgálja meg a vádlottak és a gyanúsítottak minimális eljárási jogainak további elemeit, és mérje fel, hogy egyéb kérdésekkel – például az ártatlanság vélelmével – szükséges-e foglalkozni az e területen való jobb együttműködés elősegítése érdekében.
- (11) Eddig az ütemterv alapján két intézkedés került elfogadásra, nevezetesen a büntetőeljárás során igénybe vehető tolmácsoláshoz és fordításhoz való jogról szóló, 2010. október 20-i 2010/64/EU európai parlamenti és tanácsi irányelv⁽³⁾, valamint a büntetőeljárás során a tájékoztatáshoz való jogról szóló, 2012. május 22-i 2012/13/EU európai parlamenti és tanácsi irányelv⁽⁴⁾.
- (12) Ez az irányelv minimumszabályokat határoz meg az európai elfogatóparancsról és a tagállamok közötti átadási eljárásokról szóló, 2002. június 13-i 2002/584/IB tanácsi kerethatározat⁽⁵⁾ szerinti, a büntetőeljárás során és az európai elfogatóparancs végrehajtására irányuló eljárásokban ügyvédi segítség igénybevételéhez való joggal, valamint valamely harmadik félnek a szabadságelvonáskor történő tájékoztatásához való joggal és a szabadságelvonás ideje alatt harmadik felekkel és a konzuli hatóságokkal való kommunikációhoz való joggal kapcsolatban. Ennek révén előmozdítja a Charta és különösen annak 4., 6., 7., 47. és 48. cikke alkalmazását, az EJEE-nek az Emberi Jogok Európai Bírósága által értelmezett 3., 5., 6., és 8. cikkére támaszkodva, amely az ítélkezési gyakorlatában rendszeresen normákat állapít meg az ügyvédi segítség igénybevételéhez való jogra vonatkozóan. Az említett ítélkezési gyakorlat többek között megállapítja, hogy a tisztességes eljárás egyik feltétele az, hogy a gyanúsított vagy a vádlott igénybe vehesse a kifejezetten a jogi segítségnyújtással összefüggő szolgáltatások teljes skáláját. E tekintetben az ügyvédek képesnek kell lennie arra, hogy a védelem alapvető vonatkozásait korlátozások nélkül biztosítsa.
- (13) A tagállamokra az EJEE alapján a tisztességes eljáráshoz fűződő jogok biztosításával kapcsolatban háruló kötelezettségek sérelme nélkül a kisebb súlyú jogsértésekre vonatkozó, büntetés-végrehajtási intézményben lefolytatott eljárások és a katonai környezetben elkövetett bűncselekményekre vonatkozó, a parancsnok által levezetett eljárások ezen irányelv alkalmazásában nem minősülnek büntetőeljárásnak.
- (14) Ezt az irányelvet a 2012/13/EU irányelv azon rendelkezéseinek figyelembevételével kell végrehajtani, amelyek előírják, hogy a gyanúsítottat vagy a vádlottat haladéktalanul tájékoztatni kell az ügyvédi segítség igénybevételére vonatkozó jogáról, valamint, hogy a gyanúsított vagy a vádlott letartóztatása vagy őrizetbe vétele esetén az adott személynek haladéktalanul át kell adni egy jogokról szóló írott tájékoztatót, amely információt tartalmaz az ügyvédi segítség igénybevételére vonatkozó jogról is.
- (15) Ezen irányelvben az „ügyvéd” fogalma minden olyan személyt jelöl, aki a nemzeti joggal összhangban a gyanúsítottak vagy a vádlottak számára képzése és jogosultsága alapján (többek között valamely felhatalmazott szerv általi akkreditálás révén) jogi tanácsadást és jogi segítséget nyújthat.
- (16) Egyes tagállamokban a büntetőügyekben hatáskörrel rendelkező bíróságtól eltérő hatóságok is hatáskörrel rendelkeznek viszonylag kisebb súlyú jogsértések esetében a szabadságelvonástól eltérő szankciók kiszabására. Ez lehet a helyzet például a nagy számban elkövetett közlekedési jogszabálysértések esetében, amelyeket közúti ellenőrzést követően állapíthatnak meg. Ilyen helyzetekben nem lenne ésszerű megkövetelni az illetékes

⁽¹⁾ HL C 295., 2009.12.4., 1. o.

⁽²⁾ HL C 115., 2010.5.4., 1. o.

⁽³⁾ HL L 280., 2010.10.26., 1. o.

⁽⁴⁾ HL L 142., 2012.6.1., 1. o.

⁽⁵⁾ HL L 190., 2002.7.18., 1. o.

hatóságoktól, hogy biztosítsák az ezen irányelv szerinti valamennyi jogot. Amennyiben valamely tagállam joga úgy rendelkezik, hogy a kisebb súlyú jogsértésekre vonatkozó szankciókat ilyen hatóság szabja ki, és az ilyen szankció kiszabásával szemben jogorvoslati kérelemmel lehet élni, illetve az ügyet más módon büntetőügyekben hatáskörrel rendelkező bíróság elé lehet terjeszteni, ezt az irányelvet csak a jogorvoslati kérelem révén vagy más módon a büntetőbíróság elé terjesztett ügyekkel kapcsolatban lefolytatott eljárásra kell alkalmazni.

- (17) Egyes tagállamokban bizonyos kisebb súlyú jogsértések, különösen a kisebb súlyú közlekedési jogszabálysértések, az általános önkormányzati rendeletekkel kapcsolatos kisebb súlyú jogsértések és a közrend elleni kisebb súlyú jogszabálysértések bűncselekménynek minősülnek. Ilyen esetben nem lenne ésszerű megkövetelni az illetékes hatóságoktól, hogy biztosítsák az ezen irányelv szerinti valamennyi jogot. Amennyiben a tagállamok joga a kisebb súlyú jogsértésekre vonatkozóan előírja, hogy szankcióként szabadságelvonnás nem szabható ki, ezen irányelv ilyenkor kizárólag a büntetőügyekben hatáskörrel rendelkező bíróság előtt zajló eljárásokra alkalmazandó.
- (18) Ezen irányelvnek a bizonyos kisebb súlyú jogsértéseket érintő alkalmazási köre nem érintheti azokat a kötelezettségeket, amelyek az EJEE alapján a tisztességes eljáráshoz fűződő jogok – többek között az ügyvéd általi jogi segítségnyújtás – biztosításával kapcsolatban hárulnak a tagállamokra.
- (19) A tagállamoknak biztosítaniuk kell, hogy a gyanúsítottak és a vádlottak indokolatlan késedelem nélkül gyakorolhassák az ezen irányelv szerinti, ügyvédi segítség igénybevételéhez való jogukat. A gyanúsítottak és a vádlottak számára minden esetben biztosítani kell az ügyvédi segítség igénybevételét a büntetőeljárás folyamán, amennyiben nem mondtak le erről a jogukról.
- (20) Ezen irányelv alkalmazásában a kihallgatás nem foglalja magában a rendőrség vagy más bűnüldöző hatóságok általi olyan előzetes kihallgatást, amelynek célja az érintett személy azonosítása, a fegyverbirtoklás ellenőrzése vagy egyéb hasonló biztonsági kérdések, vagy annak eldöntése, hogy szükség van-e nyomozás indítására, például egy közúti ellenőrzés során, illetőleg a rendszeres szűrőpróbaszerű ellenőrzések alkalmával, amikor még nem történt meg a gyanúsított vagy a vádlott azonosítása.
- (21) Amennyiben a gyanúsítottól vagy a vádlottól eltérő valamely személy – úgymint egy tanú – gyanúsítottá vagy vádlottá válik, az adott személyt védeni kell az ellen, hogy önmagára nézve terhelő vallomást tegyen, és biztosítani kell számára a hallgatáshoz való jogot, amint azt az Emberi Jogok Európai Bíróságának ítélezési gyakorlata is megerősítette. Ez az irányelv ezért kifejezett hivatkozást tartalmaz arra a gyakorlatban előforduló helyzetre, amikor a rendőrség vagy egyéb bűnüldöző vagy igazságszolgáltatási hatóság által valamely büntetőeljárás során az adott személlyel szemben bűncselekmény elkövetésének gyanúja vagy vádja merül fel. Amennyiben egy kihallgatás során a gyanúsítottól vagy a vádlottól eltérő személy gyanúsítottá vagy vádlottá válik, a kihallgatást azonnal fel kell függeszteni. Lehetővé kell tenni azonban a kihallgatás folytatását abban az esetben, ha felhívták az érintett személy figyelmét arra, hogy gyanúsítottá vagy vádlottá vált, valamint, ha teljes körűen élhet az ezen irányelv szerinti jogokkal.
- (22) A gyanúsított és a vádlott számára biztosítani kell a jogot, hogy az őt képviselő ügyvéddel négy szemközt találkozhatson. A tagállamok gyakorlati szabályokban rendelkezhetnek az ilyen találkozások időtartamáról és gyakoriságáról, figyelembe véve az egyes büntetőeljárások körülményeit, különösen az ügy összetettségét és az alkalmazandó eljárási cselekményeket. A tagállamok számára biztosítani kell azt is, hogy gyakorlati szabályokat állapíthassanak meg a találkozó helyszínét illetően a védelem és a biztonság – különösen az ügyvéd és a gyanúsított vagy a vádlott tekintetében történő – szavatolása érdekében. E gyakorlati szabályok nem sérthetik a gyanúsított vagy a vádlott ügyvéddel való találkozáshoz való jogának tényleges gyakorlását és lényegét.
- (23) A gyanúsított és a vádlott számára biztosítani kell a jogot, hogy az őt képviselő ügyvéddel kommunikálhasson. E kommunikációra bármikor sor kerülhet, így azt megelőzően is, hogy a gyanúsított vagy a vádlott élt volna az ügyvéddel való találkozás jogával. A tagállamok gyakorlati szabályokban rendelkezhetnek a gyanúsított vagy a vádlott és az ügyvédje közötti kommunikáció időtartamáról, gyakoriságáról és módjáról, többek között az említett kommunikáció lehetővé tétele érdekében videokonferencia és egyéb kommunikációs technológia használatáról is, feltéve, hogy e szabályok nem sértik a gyanúsított vagy a vádlott ügyvéddel történő kommunikációhoz való jogának tényleges gyakorlását és lényegét.
- (24) Ez az irányelv nem akadályozhatja meg a tagállamokat abban, hogy bizonyos kisebb súlyú jogsértések esetében a gyanúsítottnak vagy a vádlottnak az ügyvédhez való jogát telefonon keresztül biztosítsák. A jog effajta korlátozásának azonban azokra az esetekre kellene szorítkoznia, amelyekben gyanúsítottat vagy vádlottat a rendőrség vagy más bűnüldöző vagy igazságszolgáltatási hatóság nem hallgatja ki.
- (25) A tagállamoknak biztosítaniuk kell a gyanúsítottak és vádlottak ahhoz fűződő jogát, hogy a rendőrség vagy más bűnüldöző vagy igazságszolgáltatási hatóság általi kihallgatása – ideértve a bírósági meghallgatásokat is – során ügyvédje jelen legyen, és azokon aktívan részt vegyen. A részvételt azon, nemzeti jog szerinti eljárásoknak megfelelően kell gyakorolni, amelyek az ügyvédnek a gyanúsított vagy a vádlott rendőrség vagy más bűnüldöző vagy igazságszolgáltatási hatóság általi

kihallgatásán – ideértve a bírósági meghallgatásokat is – való részvételét szabályozzák, feltéve, hogy ezen eljárások nem sértik az érintett jog tényleges gyakorlását és lényegét. A gyanúsított vagy a vádlott rendőrség vagy más bűnüldöző vagy igazságszolgáltatási hatóság általi kihallgatásán, illetve a bírósági meghallgatáson az ügyvéd egyebek mellett – az említett eljárásokkal összhangban – kérdéseket tehet fel, magyarázatot kérhet és nyilatkozatokat tehet, amelyeket az érintett tagállam jogszabályaival összhangban jegyzőkönyvbe kell venni.

- (26) A gyanúsítottnak és a vádlottnak joga van ahhoz, hogy ügyvédje ezen irányelvnek megfelelően a nyomozási vagy bizonyításfelvételi cselekményeknél jelen legyen, amennyiben azt az érintett nemzeti jog előírja, és amennyiben a gyanúsított vagy a vádlott jelenléte kötelező vagy engedélyezett. Az említett cselekmények legalább az alábbiakat foglalják magukban: felismerésre bemutatás, amikor a gyanúsított vagy a vádlott más személyekkel együtt szerepel az áldozat vagy a tanú általi azonosítás céljából; szembesítés, amikor a gyanúsított vagy a vádlott találkozik egy vagy több tanúval vagy áldozattal, amennyiben fontos tényekkel vagy kérdésekkel kapcsolatban nézetkülönbség van közöttük; valamint a bűncselekmények a gyanúsított vagy a vádlott jelenlétében történő rekonstruálása, annak érdekében, hogy érthetőbbé váljanak a bűncselekmény elkövetésének körülményei, és hogy a gyanúsítottnak vagy vádlottnak konkrét kérdéseket tehesenek fel. A tagállamok gyakorlati szabályokat állapíthatnak meg az ügyvédek nyomozási vagy bizonyításfelvételi cselekményeknél való jelenlétére vonatkozóan. Az ilyen gyakorlati szabályok nem sérthetik az érintett jogok tényleges gyakorlását és lényegét. Ha valamely nyomozási vagy bizonyításfelvételi cselekményre ügyvéd jelenlétében kerül sor, ezt az érintett tagállam jogában meghatározott jegyzőkönyvezési eljárással összhangban rögzíteni kell.
- (27) A tagállamoknak törekedniük kell arra, hogy a gyanúsítottak vagy a vádlottak hozzáférjenek az általános információkhoz – például egy weboldal vagy a rendőrszökevény hozzáférhető szórólapok útján – annak érdekében, hogy könnyebben találjanak ügyvédet. Ugyanakkor nem szükséges, hogy a tagállamok tevőlegesen eljárjanak annak biztosítása érdekében, hogy a szabadságelvonás alatt nem álló gyanúsítottat vagy vádlottat ügyvéd segítse, ha a gyanúsított vagy a vádlott nem gondoskodott saját maga ügyvédi segítségéről. Az érintett gyanúsított vagy vádlott szabadon kapcsolatba léphet egy ügyvéddel, szabadon konzultálhat vele, és igénybe veheti ügyvédi segítségét.
- (28) Gyanúsított vagy a vádlott szabadságának elvonása esetén, a tagállamoknak meg kell tenniük a szükséges intézkedéseket, hogy az ilyen személy ténylegesen gyakorolni tudja az ügyvédhez való jogát – többek között az ügyvédi segítség megszervezésével, ha az ilyen személynek nincs ügyvédje –, kivéve, ha erről a jogáról

lemondott. Ilyen intézkedés lehet többek között az, hogy az illetékes hatóságok a rendelkezésre álló ügyvédek jegyzéke alapján – amelyből a gyanúsított vagy a vádlott választhat – gondoskodnak az ügyvédi segítségről. Az intézkedések között szerepelhetnek adott esetben költségmentességre vonatkozó intézkedések is.

- (29) A gyanúsítottak vagy vádlottak szabadságelvonása körülményeinek maradéktalanul összeegyeztethetőnek kell lenniük az EJEE-ben, a Chartában, valamint az Európai Unió Bíróságának (a Bíróság) és az Emberi Jogok Európai Bíróságának ítélezési gyakorlatában meghatározott normákkal. A szabadságelvonással érintett gyanúsított vagy vádlott számára ezen irányelv alapján történő segítségnyújtáskor biztosítani kell, hogy az érintett ügyvéd az illetékes hatóságoknál érdeklődhessen szabadságelvonással érintett személy fogva tartásának körülményeiről.
- (30) Olyan esetekben, amikor a gyanúsított vagy a vádlott nagy földrajzi távolságban – például tengerentúli területeken – található, vagy ha a tagállam a területén kívül katonai műveleteket folytat vagy azokban részt vesz, a tagállamok ideiglenesen eltérhetnek attól a jogtól, hogy a gyanúsított vagy a vádlott a szabadságelvonás megkezdését követően indokolatlan késedelem nélkül igénybe vehessen ügyvédi segítséget. Az ideiglenes eltérés ideje alatt indokolt, hogy az illetékes hatóságok ne hallgassák ki az érintett személyt, és nem végezhetnek semmilyen, ezen irányelvben meghatározott nyomozási vagy bizonyításfelvételi cselekményt sem. Amennyiben az ügyvédi segítség azonnali igénybevétele a gyanúsított vagy a vádlott földrajzi távolsága miatt nem megoldható, a tagállamoknak biztosítaniuk kell a telefonon vagy videokonferencián keresztül történő kommunikációt, kivéve, ha az kivitelezhetetlen.
- (31) A tagállamok számára engedélyezni kell, hogy ideiglenesen eltérhessenek az ügyvédi segítség igénybevételehez való jogtól a tárgyalást megelőző szakban, ha erre valamely személy életét, szabadságát vagy testi épségét fenyegető súlyosan hátrányos következmény elhárítása érdekében van sürgős szükség. Az ilyen indokú ideiglenes eltérés ideje alatt indokolt, hogy az illetékes hatóságok kihallgathassák a gyanúsítottat vagy a vádlottat az ügyvéd távollétében, feltéve, hogy tájékoztatták a hallgatáshoz való jogáról, és e jogaival élhet is, továbbá, hogy a kihallgatás nem sérti a védelemhez való jogot, ideértve azt az előjogot is, hogy a gyanúsítottnak vagy a vádlottnak ne kelljen önmagára nézve terhelő vallomást tennie. A kihallgatás kizárólag azt a célt szolgálhatja, illetve arra korlátozódhat, hogy az illetékes hatóságok megszerezzék azokat az információkat, amelyek a valamely személy életét, szabadságát vagy testi épségét fenyegető súlyosan hátrányos következmények elhárítása érdekében feltétlenül szükségesek. Az ezen eltéréssel való visszaélés elviekben helyrehozhatatlanul sértené a védelemhez való jogot.

- (32) A tagállamok számára abban az esetben is engedélyezni kell, hogy ideiglenesen eltérhessenek az ügyvédi segítség igénybevételéhez való jogtól a tárgyalást megelőző szakban, ha a nyomozó hatóságok azonnali intézkedése elengedhetetlen ahhoz, hogy megakadályozzák a büntetőeljárás érdemi veszélyeztetését, különösen az alapvető bizonyítékok megsemmisítését vagy megváltoztatását, vagy a tanúk befolyásolását. Az ilyen indokú ideiglenes eltérés ideje alatt az illetékes hatóságok kihallgathatják a gyanúsítottat vagy a vádlottat az ügyvéd távollétében, feltéve, hogy tájékoztatták a hallgatáshoz való jogáról, és e joggal élhet is, továbbá, hogy a kihallgatás nem sérti a védelemhez való jogot, ideértve azt az előjogot is, hogy a gyanúsítottnak vagy a vádlottnak ne kelljen önmagára nézve terhelő vallomást tennie. A kihallgatás kizárólag azt a célt szolgálhatja, illetve arra korlátozódhat, hogy az illetékes hatóságok megszerezzék azokat az információkat, amelyek a büntetőeljárás érdemi veszélyeztetésének megakadályozása érdekében feltétlenül szükségesek. Az ezen eltéréssel való visszaélés elviekben helyrehozhatatlanul sértené a védelemhez való jogot.
- (33) A gyanúsított vagy a vádlott és ügyvédje közötti kommunikáció titkossága alapvető fontosságú a védelemhez való jog tényleges gyakorlásának biztosítása szempontjából, és lényeges részét képezi a tisztességes eljáráshoz való jognak. A tagállamoknak ezért eltérések nélkül tiszteletben kell tartaniuk az ezen irányelv alapján biztosított, ügyvédi segítség igénybevételéhez való jog gyakorlása során a gyanúsított vagy a vádlott és ügyvédje között tartott találkozók, illetve az egyéb kommunikációs formák titkosságát. Ez az irányelv nem érinti azokat az eljárásokat, amelyek olyan helyzetekre vonatkoznak, amikor objektív és tényszerű körülmények alapján az ügyvéddel kapcsolatban felmerül a gyanú, hogy a gyanúsítottal vagy a vádlottal együtt érintett a bűncselekményben. Az ügyvéd általi bűnelkövetés nem tekinthető a gyanúsítottnak vagy a vádlottnak ezen irányelv keretében nyújtott törvényes segítségnek. A titkosság tiszteletben tartásának kötelezettsége nem csak azt jelenti, hogy a tagállamok nem zavarhatják meg a kommunikációt, illetve nem férhetnek hozzá, hanem azt is, hogy amennyiben a gyanúsított vagy a vádlott szabadságát elvonták, vagy az állam ellenőrzése alatt álló egyéb helyen van, a tagállamoknak gondoskodniuk kell arról, hogy a kommunikáció módozatai megfeleljenek a titkosság követelményének, és védjék azt. Mindezzel nem érinti a fogvatartási létesítményekben alkalmazott azon mechanizmusokat, amelyek célja megakadályozni – például a levelezés átvilágítása révén – tiltott küldemények eljuttatását a fogvatartottak részére, feltéve, hogy ezek a mechanizmusok nem teszik lehetővé az illetékes hatóságok számára a gyanúsított vagy a vádlott és az ügyvédje közötti közlések elolvasását. Ez az irányelv nem érinti továbbá azokat a nemzeti jog szerinti eljárásokat, amelyek értelmében a levelezés továbbítása megtagadható, ha a feladó nem járul hozzá ahhoz, hogy a levelezést a továbbítást megelőzően egy illetékes bírósághoz benyújtsák.
- (34) Ez az irányelv nem érintheti a titkosság megsértését, ha az az illetékes hatóságok által végzett jogszerű megfigyelési művelethez kapcsolódik. Ez az irányelv nem érintheti továbbá az olyan, például a nemzeti hírszerző szolgálatok által folytatott tevékenységeket, amelyek az Európai Unióról szóló szerződés (EUSZ) 4. cikkének (2) bekezdésével összhangban a nemzetbiztonság védelmét szolgálják, vagy az EUMSZ 72. cikkének hatálya alá tartoznak, amelyek értelmében a szabadságon, a biztonságon és a jog érvényesülésén alapuló térségről szóló V. cím nem érintheti a közrend fenntartásával, illetve a belső biztonság megőrzésével kapcsolatos tagállami hatáskörök gyakorlását.
- (35) A szabadságelvonással érintett gyanúsítottak vagy vádlottak számára biztosítani kell azt a jogot, hogy legalább egy általuk kiválasztott személyt (például családtagot vagy munkáltatót) indokolatlan késedelem nélkül tájékoztassanak a szabadságelvonásukról, feltéve, hogy az nem sérti az érintett személy ellen indított vagy bármely más büntetőeljárás lefolytatását. A tagállamok számára lehetővé kell tenni, hogy gyakorlati szabályokat állapíthassanak meg e jog alkalmazására vonatkozóan. E gyakorlati szabályok nem sérthetik az említett jog tényleges gyakorlását és lényegét. Korlátozott, kivételes körülmények esetén mindazonáltal lehetőséget kell biztosítani az e jogtól való ideiglenes eltérésre, amikor azt az eset egyedi körülményeinek fényében az ezen irányelvben meghatározott nyomós ok támasztja alá. Amennyiben az illetékes hatóságok egy konkrét harmadik személy tekintetében ilyen ideiglenes eltérés alkalmazását irányozzák elő, először meg kell vizsgálniuk, hogy lehetséges lenne-e egy, a gyanúsított vagy a vádlott által megnevezett másik harmadik személynek a szabadságelvonásról való tájékoztatása.
- (36) A gyanúsítottak vagy vádlottak számára – szabadságelvonásuk ideje alatt – biztosítani kell azt a jogot, hogy legalább egy általuk megnevezett harmadik személlyel (például hozzátartozóval) indokolatlan késedelem nélkül kommunikálhassanak. A tagállamok számára lehetővé kell tenni, hogy kényszerítő körülmények vagy arányos operatív követelmények esetén korlátozzák vagy késleltessék e jog gyakorlását. Ilyen körülmény vagy követelmény lehet többek között, ha el kell háritani egy adott személy életét, szabadságát vagy testi épségét fenyegető súlyosan hátrányos következményeket, meg kell akadályozni valamely büntetőeljárás veszélyeztetését, meg kell akadályozni egy bűncselekményt, ki kell várni a bírósági meghallgatást, vagy védelmet kell biztosítani bűncselekmények áldozatainak. Amennyiben az illetékes hatóságok egy konkrét harmadik személy tekintetében a kommunikációhoz való jog gyakorlásának korlátozását vagy elhalasztását irányozzák elő, előtte meg kell vizsgálniuk, hogy lehetséges lenne-e egy, a gyanúsított vagy a vádlott által megnevezett másik harmadik személlyel való kommunikáció. A tagállamok számára lehetővé kell tenni, hogy gyakorlati szabályokban rendelkezzenek a harmadik személyekkel való kommunikáció idejéről, módjáról, időtartamáról és gyakoriságáról, figyelemmel arra, hogy fenn kell tartani a rendet és a biztonságot azon a helyen, ahol az illető személy a szabadságelvonását tölti.

- (37) A szabadságelvonással érintett gyanúsítottaknak vagy vádlottaknak a konzuli segítségnyújtáshoz való jogát a konzuli kapcsolatokról szóló 1963. évi bécsi egyezmény 36. cikke rögzíti, amelynek értelmében ez a jog az államokra ruházott azon jog, hogy saját állampolgáraikkal érintkezésbe léphessenek. Ez az irányelv a szabadságelvonással érintett gyanúsítottak és vádlottak részére – kívánásuk esetén – ennek megfelelő jogot biztosít. A konzuli védelmet a konzuli hatóságként eljáró diplomáciai hatóságok gyakorolhatják.
- (38) A tagállamoknak a nemzeti jogukban egyértelműen meg kell határozniuk az ezen irányelv alapján biztosított jogok alóli ideiglenes eltérések indokait és az azokra vonatkozó kritériumokat, és ezen eltéréseket csak korlátozott mértékben alkalmazhatják. Az ideiglenes eltéréseknek arányosnak, időben szigorúan korlátozottnak kell lenniük, nem alapulhatnak kizárólag a feltételezett bűncselekmény típusán vagy súlyosságán, és nem sérthetik általában véve az eljárás tisztességese lefolytatását. A tagállamoknak biztosítaniuk kell, hogy az ezen irányelv szerinti ideiglenes eltérés bírótól és bíróságtól eltérő igazságügyi hatóság általi engedélyezése esetén az ideiglenes eltérés engedélyezéséről szóló határozatot egy bíróság legkésőbb a tárgyalási szakban elbírálhassa.
- (39) A gyanúsított és a vádlott számára lehetővé kell tenni, hogy az ezen irányelv értelmében számára biztosított jogról lemondjon, amennyiben egyértelmű és kellő tájékoztatást kapott az érintett jog tartalmáról és az arról való lemondás lehetséges következményeiről. A tájékoztatáskor figyelembe kell venni az érintett gyanúsított vagy vádlott egyedi körülményeit, ideértve az illető életkorát, valamint szellemi és fizikai állapotát is.
- (40) A jogról való lemondást és a lemondás körülményeit az érintett tagállam jogában meghatározott jegyzőkönyvezési eljárással összhangban kell rögzíteni. Ez nem jelenthet a tagállamok számára további, új mechanizmusok bevezetésére vonatkozó kötelezettséget, sem további adminisztratív terheket.
- (41) Amennyiben a gyanúsított vagy vádlott visszavonja a jogról való lemondását, nem szükséges megismételni a kihallgatást vagy azokat az eljárási cselekményeket, amelyekre az érintett jogról való lemondás időszakában került sor.
- (42) Az európai elfogatóparancshoz kapcsolódó eljárásokban érintett személyek (a továbbiakban: a keresett személyek) számára biztosítani kell a jogot, hogy ügyvédi segítséget vegyenek igénybe a végrehajtó tagállamban annak érdekében, hogy ténylegesen gyakorolhassák a 2002/584/IB kerethatározat alapján őket megillető jogokat. Amennyiben a keresett személy végrehajtó igazságügyi hatóság általi kihallgatásán az ügyvéd részt vesz, akkor az ügyvéd egyebek mellett – a nemzeti jogban előírt eljárásokkal összhangban – kérdéseket tehet fel, magyarázatot kérhet, és nyilatkozatokat tehet. Az ügyvéd kihallgatáson való részvételének tényét az érintett tagállam jogában meghatározott jegyzőkönyvezési eljárással összhangban rögzíteni kell.
- (43) A keresett személy számára biztosítani kell a jogot, hogy a végrehajtó tagállamban őt képviselő ügyvéddel négy szemközt beszélhessen. A tagállamok számára lehetővé kell tenni, hogy gyakorlati szabályokban rendelkezhesse e találkozások időtartamáról és gyakoriságáról, figyelembe véve az ügy egyedi körülményeit. A tagállamok számára lehetővé kell tenni azt is, hogy gyakorlati szabályokat állapíthassanak meg továbbá az ügyvéd és a keresett személy közötti találkozó helyszínét illetően a védelem és a biztonság – különösen az ügyvéd és a keresett személy tekintetében történő – szavatolása érdekében. E gyakorlati szabályok nem sérthetik a keresett személy ügyvéddel való találkozáshoz való jogának tényleges gyakorlását és lényegét.
- (44) A keresett személy számára biztosítani kell a jogot, hogy a végrehajtó államban őt képviselő ügyvéddel kommunikálhasson. Lehetővé kell tenni, hogy e kommunikációra bármikor sor kerülhessen, így azt megelőzően is, hogy a keresett személy élt volna az ügyvéddel való találkozás jogával. A tagállamok számára lehetővé kell tenni, hogy gyakorlati szabályokban rendelkezhesse a keresett személy és az ügyvédje közötti kommunikáció időtartamáról, gyakoriságáról és módjáról, többek között az említett kommunikáció lehetővé tétele érdekében videokonferencia és egyéb kommunikációs technológia használatáról is. E gyakorlati szabályok nem sérthetik a keresett személy ügyvédjével történő kommunikációhoz való jogának tényleges gyakorlását és lényegét.
- (45) A végrehajtó tagállamoknak meg kell tenniük a szükséges intézkedéseket, hogy a keresett személy ténylegesen gyakorolni tudja az ügyvédi segítség igénybevételéhez való jogát – többek között az ügyvédi segítség megszerzésével, ha a keresett személynek nincs ügyvédje – kivéve, ha erről a jogáról lemondott. Ezekre az intézkedésekre – beleértve adott esetben a költségmentességre vonatkozó intézkedéseket is – a nemzeti jog kell, hogy irányadó legyen. Ilyen intézkedés lehet többek között az, hogy az illetékes hatóságok a rendelkezésre álló ügyvédek jegyzéke alapján – amelyből a keresett személy választhat – gondoskodnak az ügyvédi segítségről.
- (46) Azt követően, hogy a keresett személy tájékoztatta a kibocsátó tagállam illetékes hatóságát arról, hogy az említett tagállamban ügyvédet kíván megbízni, az illetékes hatóság indokolatlan késedelem nélkül tájékoztatást nyújt a keresett személy számára annak érdekében, hogy segítse őt az adott tagállamban egy ügyvéd megbízásában. E tájékoztatás kiterjedhet például a kibocsátó államban tevékenykedő ügyvédek aktuális jegyzékére vagy egy olyan ügyeletes ügyvéd nevére, aki az

- európai elfogatóparancsot érintő ügyekben tájékoztatással és tanáccsal tud szolgálni. A tagállamok felkérhetik a megfelelő ügyvédi kamarát, hogy állítsa össze az említett jegyzéket.
- (47) Az átadási eljárás kulcsfontosságú a tagállamok között büntetőügyekben folytatott együttműködés szempontjából. Az ilyen együttműködéshez elengedhetetlen, hogy a 2002/584/IB kerethatározatban foglalt határidőket betartsák. Ezért emellett, hogy a keresett személyek számára biztosítani kell, hogy maradéktalanul élhessenek az ezen irányelv szerinti jogaikkal európai elfogatóparancshoz kapcsolódó eljárásokban, az említett határidőket be kell tartani.
- (48) A költségmentességre vonatkozóan uniós jogalkotási aktus elfogadásáig a tagállamoknak a nemzeti jogukat kell a költségmentességre alkalmazniuk, amelynek összhangban kell lennie a Chartával, az EJEE-vel, valamint az Emberi Jogok Európai Bíróságának ítélkezési gyakorlatával.
- (49) Az uniós jog hatékony érvényesülése elvének megfelelően a tagállamoknak megfelelő és hatékony jogorvoslati lehetőségeket kell biztosítaniuk az ezen irányelv által az egyénekre ruházott jogok védelme érdekében.
- (50) A tagállamoknak gondoskodniuk kell a védelemhez való jog és a tisztességes eljáráshoz való jog tiszteletben tartásáról, amikor mérlegelik a gyanúsított vagy a vádlott által az ügyvédi segítség igénybevételéhez való jogának megsértésével – illetve az ezen irányelvnek megfelelően e jogtól engedélyezett eltérés esetében – tett vallomásokat vagy az így szerzett bizonyítékokat. Ezzel összefüggésben figyelembe kell venni az Emberi Jogok Európai Bíróságának ítélkezési gyakorlatát, amely szerint a védelemhez való jog elviekben helyrehozhatatlanul sérül, ha az ügyvédi segítség igénybevételét mellőzve lefolytatott rendőrségi kihallgatás során tett beismerő vallomást felhasználják az ítélet alátámasztására. Mindez nem érintheti a vallomásoknak a nemzeti jog által engedélyezett egyéb célokra történő felhasználását. Ilyen például a sürgős nyomozási cselekmények végrehajtásának szükségessége egyéb bűncselekmények elkövetésének, illetve bárki számára súlyosan hátrányos következményeknek az elhárítása céljából, vagy ha a büntetőeljárás érdemi veszélyeztetését sürgősen meg kell akadályozni abban az esetben, ha az ügyvéd igénybevételének lehetővé tétele vagy a nyomozás késleltetése visszavonhatatlanul veszélyeztetne egy súlyos bűncselekménnyel kapcsolatos, folyamatban lévő nyomozást. Továbbá nem érintheti a bizonyítékok elfogadhatóságára vonatkozó nemzeti szabályokat vagy rendszereket, és nem akadályozhatja a tagállamokat abban, hogy olyan rendszert tartsanak fenn, amelyben a bíróságokon vagy a bírák előtt valamennyi meglévő bizonyítékra hivatkozni lehet anélkül, hogy külön vagy előzetesen értékelnék az adott bizonyíték elfogadhatóságát.
- (51) A tisztességes igazságszolgáltatáshoz hozzátartozik a gondossági kötelezettség a gyanúsítottakkal vagy vádlottakkal kapcsolatban, akik potenciálisan kiszolgáltatott helyzetben vannak. Az ügyészségnek, a bűnüldöző szerveknek és az igazságügyi hatóságoknak ezért elő kell segíteniük, hogy az ilyen személyek ténylegesen gyakorolhassák az ezen irányelvben biztosított jogaikat, például bármely olyan potenciális kiszolgáltatottság figyelembevételével, amely befolyásolja az ügyvédi segítség igénybevételéhez való jog és a valamely harmadik személynek a szabadságelvonásról való tájékoztatásához való jog gyakorlására irányuló képességüket, továbbá az említett jogok szavatolását szolgáló megfelelő intézkedések megtételével.
- (52) Ez az irányelv védi a Charta által elismert alapjogokat és elveket, köztük a kínzás, az embertelen és megalázó bánásmód tilalmát, a szabadsághoz és a személyi biztonságához való jogot, a magán- és családi élet tiszteletben tartásához való jogot, a személyi sérthetelenséghez való jogot, a gyermekek jogait, a fogyatékossággal élő személyek beilleszkedését, a hatékony jogorvoslatához és a tisztességes eljáráshoz való jogot, az ártatlanság vélelmét, valamint a védelemhez való jogot. Ezt az irányelvet az említett jogokkal és elvekkel összhangban kell végrehajtani.
- (53) A tagállamoknak gondoskodniuk kell arról, hogy ennek az irányelvnek a rendelkezéseit – amennyiben azok megfelelnek az EJEE által garantált jogoknak – az EJEE rendelkezéseivel és az Emberi Jogok Európai Bíróságának vonatkozó ítélkezési gyakorlatával összhangban hajtsák végre.
- (54) Ez az irányelv minimumszabályokat állapít meg. A tagállamok számára lehetővé kell tenni, hogy magasabb szintű védelem biztosítása érdekében kiterjeszthessék az ezen irányelvben meghatározott jogokat. A védelem magasabb szintje nem akadályozhatja a bírósági határozatok kölcsönös elismerését, amelynek a megkönnyítése e minimumszabályok célja. A védelem szintje soha nem lehet alacsonyabb a Charta és az EJEE által meghatározott, a Bíróság és az Emberi Jogok Európai Bírósága ítélkezési gyakorlatának értelmezése szerinti normáknál.
- (55) Ez az irányelv előmozdítja a gyermekek jogait, valamint figyelembe veszi az Európa Tanács gyermekbarát igazságszolgáltatásról szóló iránymutatásait, különösen annak a gyermekeknek nyújtandó tájékoztatásra és tanácsadásra vonatkozó rendelkezéseit. Ez az irányelv biztosítja, hogy a gyanúsítottak és a vádlottak, beleértve a gyermekeket is, megfelelő információt kapjanak ahhoz, hogy megértsék az ezen irányelv értelmében őket megillető jogról való lemondás következményeit, továbbá azt, hogy a lemondást önszántukból és egyértelműen kell megtenni. Ha a gyanúsított vagy vádlott gyermek, a szülői felügyelet gyakorló személyt a gyermek szabadságának elvonását követően a lehető leghamarabb értesíteni kell, annak indoklásával együtt. Amennyiben a gyermek mindenek felett álló érdekével ellentétes, hogy ezt az információt a szülői felügyeletet gyakorló személlyel közöljék, úgy más alkalmas felnőtt személyt, például egy rokont kell

értesíteni. Ez nem sértheti a nemzeti jog azon rendelkezéseit, amelyek előírják, hogy az erre szakosodott – különösen a gyermekvédelmi vagy gyermekjóléti – hatóságokat, intézményeket és egyéneket szintén tájékoztatni kell a gyermek szabadságának elvonásáról. A tagállamok nem korlátozhatják vagy késleltethetik a harmadik személlyel való kommunikációhoz való jog gyakorlását szabadságelvonással érintett, gyanúsított vagy vádlott gyermekek tekintetében, hacsak kivételesen rendkívüli körülmények nem indokolják azt. Késleltetés alkalmazása esetén sem tartható a gyermek teljes elkülönítésben, hanem lehetővé kell tenni számára a kommunikációt például egy gyermekvédelmi vagy gyermekjóléti intézménnyel vagy ilyen feladatokat ellátó egyénnel.

- (56) A tagállamoknak és a Bizottságnak a magyarázó dokumentumokról szóló, 2011. szeptember 28-i együttes politikai nyilatkozatával⁽¹⁾ összhangban a tagállamok vállalták, hogy az átültető intézkedéseikről szóló értesítéshez indokolt esetben egy vagy több olyan dokumentumot mellékelnek, amely megmagyarázza az irányelv elemei és az azt átültető nemzeti jogi eszközök megfelelő részei közötti kapcsolatot. Ezen irányelv tekintetében a jogalkotó úgy ítéli meg, hogy indokolt ilyen dokumentumok átadása.
- (57) Mivel ezen irányelv céljait, nevezetesen a büntetőeljárás során és az európai elfogatóparancshoz kapcsolódó eljárásokban ügyvédi segítség igénybevételéhez való jogra, valamint valamely harmadik félnek a szabadságelvonásról történő tájékoztatásához való jogra és a szabadságelvonás ideje alatt harmadik felekkel és a konzuli hatóságokkal való kommunikációhoz való jogra vonatkozó közös minimumszabályok megállapítását a tagállamok nem tudják kielégítően megvalósítani, és ezért az irányelv léptéke és hatása miatt azok uniós szinten jobban megvalósíthatók, az Unió intézkedéseket hozhat az EUSZ 5. cikkében foglalt szubszidiaritási elvnek megfelelően. Az említett cikkben foglalt arányosság elvének megfelelően ez az irányelv nem lépi túl az e célok eléréséhez szükséges mértéket.
- (58) Az Európai Unióról szóló szerződéshez és az Európai Unió működéséről szóló szerződéshez csatolt, az Egyesült Királyságnak és Írországnak a szabadságon, a biztonságon és a jog érvényesülésén alapuló térség tekintetében fennálló helyzetéről szóló 21. jegyzőkönyv 1. és 2. cikkével összhangban, és e jegyzőkönyv 4. cikkének sérelme nélkül, ezek a tagállamok nem vesznek részt ennek az irányelvnek az elfogadásában, az rájuk nézve nem kötelező és nem alkalmazandó.
- (59) Az Európai Unióról szóló szerződéshez és az Európai Unió működéséről szóló szerződéshez csatolt, Dánia helyzetéről szóló 22. jegyzőkönyv 1. és 2. cikkével összhangban Dánia nem vesz részt ennek az irányelvnek az elfogadásában, az rá nézve nem kötelező és nem alkalmazandó.

ELFOGADTA EZT AZ IRÁNYELVET:

1. cikk

Tárgy

Ez az irányelv minimumszabályokat állapít meg a büntetőeljárás, illetve a 2002/584/IB kerethatározat szerinti eljárás (a továbbiakban: az európai elfogatóparancshoz kapcsolódó eljárások) során a gyanúsítottakat és a vádlottakat megillető, ügyvédi segítség igénybevételéhez való jogra, valamint valamely harmadik félnek a szabadságelvonásról történő tájékoztatásához való jogra és a szabadságelvonás ideje alatt harmadik felekkel és a konzuli hatóságokkal való kommunikációhoz való jogra vonatkozóan.

2. cikk

Hatály

(1) Ezt az irányelvet attól az időponttól kezdve kell a büntetőeljárás során a gyanúsítottakra és vádlottakra alkalmazni, amikor valamely tagállam illetékes hatóságai – hivatalos értesítés útján vagy más módon – tudomásukra hozzák, hogy bűncselekmény elkövetésével gyanúsítják vagy vádolják őket, függetlenül attól, hogy a szabadságuk elvonására sor kerül-e. Ez az irányelv az eljárás befejezéséig alkalmazandó, azaz annak végső megállapításáig, hogy a gyanúsított vagy a vádlott elkövette-e a bűncselekményt, beleértve adott esetben a büntetés kiszabását és a fellebbezés elbírálását is.

(2) Ez az irányelv az európai elfogatóparancshoz kapcsolódó eljárások hatálya alá tartozó személyekre (keresett személyek) a 10. cikkkel összhangban a végrehajtó tagállamban foganatosított letartóztatásuk időpontjától kezdve alkalmazandó.

(3) Ezt az irányelvet alkalmazni kell az (1) bekezdésben foglalt feltételekkel megegyező feltételek mellett a gyanúsítottól vagy vádlottól eltérő olyan személyekre is, akik a rendőrség vagy más bűnüldöző vagy igazságszolgáltatási hatóság általi kihallgatás során gyanúsítottá vagy vádlottá válnak.

(4) A tisztességes eljáráshoz való jog sérelme nélkül, az olyan kisebb jogsértések tekintetében:

- a) amelyek esetében a tagállam joga úgy rendelkezik, hogy a szankciót egy, a büntetőügyekben hatáskörrel rendelkező bíróságtól eltérő hatóság szabja ki, és az ilyen szankció kiszabásával szemben az említett típusú bírósághoz lehet fellebbezni vagy azt az elé lehet terjeszteni; vagy
- b) amelyek esetében szankcióként szabadságelvonás nem szabható ki,

ez az irányelv kizárólag a büntetőügyekben hatáskörrel rendelkező bíróság előtt folyó eljárásokra alkalmazandó.

⁽¹⁾ HL C 369., 2011.12.17., 14. o.

Ezt az irányelvet azonban teljes körűen alkalmazni kell, amikor a gyanúsított vagy a vádlott szabadságát elvonják, függetlenül attól, hogy a büntetőeljárás milyen szakaszban van.

3. cikk

Ügyvédi segítség igénybevételéhez való jog a büntetőeljárás során

(1) A tagállamok biztosítják, hogy a gyanúsítottak és a vádlottak ügyvédi segítséget vehessenek igénybe abban az időpontban és olyan módon, hogy az érintett személy a gyakorlatban hatékonyan érvényesíthesse a védelemhez való jogát.

(2) A gyanúsított vagy vádlott számára indokolatlan késedelem nélkül kell biztosítani az ügyvédi segítség igénybevételéhez való jogot. A gyanúsított vagy vádlott számára minden esetben biztosítani kell az ügyvédi segítség igénybevételének lehetőségét az alábbi időpontok közül a legkorábbiiban:

- a) a rendőrség vagy egyéb bűnüldöző vagy igazságügyi hatóság általi kihallgatásának megkezdését megelőzően;
- b) a (3) bekezdés c) pontjával összhangban bármely nyomozó vagy más illetékes hatóság által bármely nyomozási vagy más bizonyításfelvételi cselekmény lefolytatásakor;
- c) a szabadságelvonás megkezdését követően indokolatlan késedelem nélkül;
- d) amennyiben büntetőügyekben hatáskörrel rendelkező bíróságra idézték be, az említett bíróság előtti megjelenés előtt kellő időben.

(3) Az ügyvédi segítség igénybevételéhez való jog a következőket foglalja magában:

- a) a tagállamok biztosítják, hogy a gyanúsítottaknak vagy vádlottaknak joga legyen az őt képviselő ügyvéddel négy szemközt beszélni és kommunikálni, adott esetben a rendőrség vagy más bűnüldöző vagy igazságügyi hatóság általi kihallgatás megkezdését megelőzően is;
- b) a tagállamok biztosítják, hogy a gyanúsítottaknak vagy vádlottaknak joga legyen ahhoz, hogy ügyvédje jelen legyen, és hatékonyan részt vegyen a kihallgatás során. Az ügyvéd részvételére a nemzeti jog szerinti eljárásokkal összhangban kerülhet sor, feltéve, hogy ezen eljárások nem sértik az érintett jogok tényleges gyakorlását és lényegét. Amennyiben a kihallgatáson részt vesz ügyvéd, a részvétel tényét az érintett tagállam jogában meghatározott jegyzőkönyvezési eljárással összhangban rögzíteni kell;
- c) a tagállamok biztosítják, hogy a gyanúsítottaknak vagy vádlottaknak joga legyen ahhoz, hogy ügyvédje legalább a következő nyomozási vagy bizonyításfelvételi cselekményeknél jelen legyen, amennyiben azokat a nemzeti jog előírja, és amennyiben a gyanúsítottaknak vagy a vádlottaknak jelen kell lennie vagy jelen lehet:

i. felismerésre bemutatás;

ii. szembesítések;

iii. a bűncselekmény rekonstrukciója.

(4) A tagállamok törekednek arra, hogy a gyanúsítottak és a vádlottak részére általános tájékoztatást nyújtsanak annak érdekében, hogy azok könnyebben találjanak ügyvédet.

Az ügyvéd kötelező jelenlétére vonatkozó nemzeti jogi rendelkezések ellenére a tagállamok megteszik az annak biztosításához szükséges intézkedéseket, hogy a szabadságelvonással érintett gyanúsítottak vagy vádlottak ténylegesen gyakorolni tudják az ügyvédi segítség igénybevételéhez való jogukat, kivéve, ha erről a jogukról a 9. cikkel összhangban lemondtak.

(5) Rendkívüli körülmények esetén, és kizárólag a tárgyalást megelőző szakban a tagállamok ideiglenesen eltérhetnek a (2) bekezdés c) pontjának alkalmazásától, amennyiben a gyanúsított vagy a vádlott nagy földrajzi távolságban található, és ez lehetlenné teszi azon jogának biztosítását, hogy a szabadságelvonás megkezdését követően indokolatlan késedelem nélkül igénybe vehessen ügyvédi segítséget.

(6) Rendkívüli körülmények esetén, és kizárólag csak a tárgyalást megelőző szakaszban a tagállamok indokolt mértékben ideiglenesen eltérhetnek a (3) bekezdésben foglalt jogok alkalmazásától, amennyiben azt az eset egyedi körülményeinek fényében az alábbi nyomós okok egyike támasztja alá:

- a) sürgősen meg kell akadályozni a valamely személy életét, szabadságát vagy testi épségét fenyegető, súlyosan hátrányos következmények bekövetkezését;
- b) a nyomozó hatóságok azonnali intézkedése elengedhetetlen ahhoz, hogy megakadályozzák a büntetőeljárás érdemi veszélyeztetését.

4. cikk

Titkosság

A tagállamok tiszteletben tartják az ezen irányelv alapján biztosított, ügyvédi segítség igénybevételéhez való jog gyakorlása során a gyanúsított vagy a vádlott és ügyvédje közötti kommunikáció titkosságát. E kommunikáció magában foglalja a találkozókat, a levelezést, a telefonbeszélgetéseket, valamint a nemzeti jog alapján engedélyezett egyéb kommunikációs formákat.

5. cikk

Valamely harmadik személynek a szabadságelvonáskor történő tájékoztatásához való jog

(1) A tagállamok biztosítják a szabadságelvonással érintett gyanúsítottaknak és vádlottaknak azt a jogot, hogy legalább egy általa megnevezett személyt – például hozzátartozóját vagy munkáltatóját – indokolatlan késedelem nélkül értesítsék a szabadságelvonásról, ha úgy kívánja.

(2) Amennyiben a gyanúsított vagy vádlott személy gyermek, a tagállamok biztosítják, hogy a gyermek feletti szülői felügyeleti jog gyakorlója a lehető leghamarabb tájékoztatást kapjon a szabadságelvonásról és annak indokairól, kivéve, ha ez a gyermek mindenek felett álló érdekeivel ellentétes volna, amely esetben más megfelelő felnőttet kell tájékoztatni. E bekezdés alkalmazásában a 18. életévét be nem töltött személyt kell gyermeknek tekinteni.

(3) A tagállamok ideiglenesen eltérhetnek az (1) és (2) bekezdésben foglalt jog alkalmazásától, amennyiben azt az eset egyedi körülményeinek fényében az alábbi nyomós okok egyike támasztja alá:

- a) ha sürgősen meg kell akadályozni a valamely személy életét, szabadságát vagy testi épségét fenyegető, súlyosan hátrányos következmények bekövetkeztét;
- b) ha sürgősen meg kell előzni egy olyan helyzetet, amely a büntetőeljárást érdemben veszélyeztethetné.

(4) Amikor a tagállamok ideiglenesen eltérnek a (2) bekezdésben foglalt jog alkalmazásától, gondoskodnak arról, hogy valamely gyermekvédelmi vagy gyermekjóléti hatóság indokolatlan késedelem nélkül tájékoztatást kapjon a gyermek szabadságelvonásáról.

6. cikk

A harmadik személyekkel való kommunikációhoz való jog a szabadságelvonás ideje alatt

(1) A tagállamok biztosítják a szabadságelvonással érintett gyanúsítottak és vádlottak számára azt a jogot, hogy legalább egy általuk megnevezett harmadik személlyel (például hozzátartozóval) indokolatlan késedelem nélkül kommunikálhassanak.

(2) A tagállamok korlátozhatják vagy késleltethetik az (1) bekezdésben említett jog gyakorlását, ha azt kényszerítő körülmények vagy arányos operatív követelmények indokolják.

7. cikk

A konzuli hatóságokkal való kommunikációhoz való jog

(1) A nem az adott tagállam állampolgárságával rendelkező, szabadságelvonással érintett gyanúsítottak és vádlottak számára a tagállamok biztosítják a jogot, hogy az állampolgárságuk szerinti állam konzuli hatóságait indokolatlan késedelem nélkül tájékoztassák a szabadságelvonásról, továbbá hogy – ha kívánják – kommunikálhassanak e hatóságokkal. Mindazonáltal, ha a gyanúsított vagy vádlott kettő vagy több állampolgársággal rendelkezik, megválaszthatja, hogy – ha erre igényt tart – mely konzuli hatóságokat értesítsék a szabadságelvonásról, és melyikkel kíván kommunikálni.

(2) A gyanúsítottak és a vádlottak joga van továbbá arra, hogy a konzuli hatóságok látogatást tegyenek nála, joga van velük beszélni és levélben érintkezni, valamint joga van arra, hogy konzuli hatóságai jogi képviselőről gondoskodjanak számára e hatóságok beleegyezésétől, illetve az érintett gyanúsított vagy vádlott kívánságától függően.

(3) Az e cikkben meghatározott jogok gyakorlását nemzeti jogszabályok vagy eljárások szabályozhatják, feltéve, hogy lehetővé teszik azt, hogy teljes mértékben megvalósuljanak azok a célok, amelyek érdekében ezeket a jogokat meghatározták.

8. cikk

Az ideiglenes eltérések alkalmazásának általános feltételei

(1) A 3. cikk (5) vagy (6) bekezdésében és az 5. cikk (3) bekezdésében foglaltak szerinti ideiglenes eltérésnek az alábbi követelményeknek kell megfelelnie:

- a) arányos, és nem terjed túl a szükséges mértéken;
- b) időben szigorúan korlátozott;
- c) nem alapul kizárólag a feltételezett bűncselekmény típusán vagy súlyosságán; és
- d) nem sérti általában véve az eljárás tisztességes lefolytatását.

(2) A 3. cikk (5) vagy (6) bekezdése szerinti ideiglenes eltérések kizárólag valamely igazságügyi hatóság vagy más olyan illetékes hatóság kellően indokolt, eseti alapon hozott határozatával engedélyezhetők, amelynek határozata bírósági felülvizsgálat tárgyát képezheti. A kellően indokolt határozatot az érintett tagállam jogában meghatározott jegyzőkönyvezési eljárással összhangban jegyzőkönyvbe kell venni.

(3) Az 5. cikk (3) bekezdése szerinti ideiglenes eltérések kizárólag valamely igazságügyi hatóság vagy más olyan illetékes hatóság által, eseti alapon engedélyezhetők, amelynek határozata bírói felülvizsgálat tárgyát képezheti.

9. cikk

Jogról való lemondás

(1) A kötelező ügyvédi jelenlétet vagy segítségnyújtást előíró nemzeti jogi rendelkezések sérelme nélkül a tagállamok a 3. és 10. cikkben említett jogokról való lemondással kapcsolatban biztosítják, hogy:

- a) a gyanúsított vagy a vádlott egyszerű és közérthető nyelven – akár írásban, akár szóban – egyértelmű és kellő tájékoztatást kapjon az érintett jog tartalmáról és az arról való lemondás lehetséges következményeiről; valamint hogy

b) a jogról való lemondás önkéntes és egyértelmű legyen.

(2) A jogról írásban vagy szóban lehet lemondani, és a lemondás tényét, valamint a lemondás körülményeit az érintett tagállam jogában meghatározott jegyzőkönyvezési eljárással összhangban rögzíteni kell.

(3) A tagállamok biztosítják, hogy a gyanúsított vagy vádlott a lemondást a későbbiekben a büntetőeljárás során bármikor visszavonhassa, valamint, hogy a gyanúsítottat vagy a vádlottat erről a lehetőségről tájékoztassák. Az ilyen visszavonás a megtételének időpontjától hatályos.

10. cikk

Ügyvédi segítség igénybevételéhez való jog az európai elfogatóparancshoz kapcsolódó eljárásokban

(1) A tagállamok biztosítják a keresett személyek számára az európai elfogatóparancs alapján foganatosított letartóztatást követően a végrehajtó tagállamban az ügyvédi segítség igénybevételéhez való jogot.

(2) Az ügyvédi segítségnek a végrehajtó tagállamban való igénybevételéhez való jog tartalmát illetően a keresett személy az alábbi jogokkal rendelkezik:

a) az ügyvédi segítség olyan időpontban és módon való igénybevételéhez való jog, amely lehetővé teszi a keresett személy számára jogainak tényleges – és minden esetben a szabadságelvonás megkezdését követően indokolatlan késedelem nélküli – gyakorlását;

b) az őt képviselő ügyvéddel való találkozáshoz és kommunikációhoz való jog;

c) az ahhoz való jog, hogy az ügyvédje jelen legyen a keresett személy végrehajtó igazságügyi hatóság általi kihallgatása során, valamint hogy azon a nemzeti jog szerinti eljárásokkal összhangban részt vegyen. Amennyiben a kihallgatáson az ügyvéd részt vesz, ezt az érintett tagállam jogában meghatározott jegyzőkönyvezési eljárással összhangban rögzíteni kell.

(3) A 4., 5., 6., 7., 9. és – az 5. cikk (3) bekezdése szerinti ideiglenes eltérés alkalmazása esetén – a 8. cikkben előírt jogok értelemszerűen alkalmazandók az európai elfogatóparancssal kapcsolatos eljárásokra a végrehajtó tagállamban.

(4) A végrehajtó tagállam illetékes hatósága a szabadságelvonás megkezdését követően indokolatlan késedelem nélkül tájékoztatja a keresett személyt arról, hogy jogában áll ügyvédet megbízni a kibocsátó tagállamban. A kibocsátó tagállam ügyvédjének szerepe abban áll, hogy segítséget nyújtson a végrehajtó tagállam ügyvédjének azáltal, hogy információkkal és tanácsokkal látja el annak érdekében, hogy a keresett személy számára lehetővé tegyék a 2002/584/IB kerethatározat szerinti jogainak tényleges gyakorlását.

(5) Amennyiben a keresett személy élni kíván a kibocsátó tagállamban ügyvéd megbízásának jogával, és még nincs ilyen ügyvédje, a végrehajtó tagállam illetékes hatósága mihamarabb értesíti a kibocsátó tagállam illetékes hatóságát. A kibocsátó tagállam illetékes hatósága indokolatlan késedelem nélkül

tájékoztatást nyújt a keresett személy számára annak érdekében, hogy segítse őt egy ügyvéd megbízásában.

(6) A keresett személy azon joga, hogy a kibocsátó tagállamban ügyvédet bízson meg, nem sértheti a 2002/584/IB kerethatározatban megállapított határidőket, illetve a végrehajtó igazságügyi hatóság azon kötelezettségét, hogy az említett határidőkön belül és az említett kerethatározatban előírt feltételek mellett határozzon arról, hogy az érintett személyt át kell-e adni.

11. cikk

Költségmentesség

Ez az irányelv nem érinti a költségmentességre vonatkozó nemzeti jogszabályokat, amelyek a Chartával és az EJEE-vel összhangban alkalmazandók.

12. cikk

Jogorvoslat

(1) A tagállamok biztosítják, hogy a büntetőeljárás alatt álló gyanúsítottak és vádlottak, valamint az európai elfogatóparancsral kapcsolatos eljárások alatt álló keresett személyek a nemzeti jog szerint hatékony jogorvoslati joggal rendelkezzenek az ezen irányelv szerinti jogaik megsértése esetén.

(2) A bizonyítékok elfogadhatóságára vonatkozó nemzeti szabályok és rendszerek sérelme nélkül a tagállamok gondoskodnak a védelemhez való jog és a tisztességes eljáráshoz való jog tiszteletben tartásáról, amikor a büntetőeljárások során mérlegelik a gyanúsított vagy a vádlott által az ügyvédi segítség igénybevételéhez való jogának megsértésével – illetve a 3. cikk (6) bekezdésének megfelelően e jogtól engedélyezett eltérés esetében – tett vallomásokot vagy így szerzett bizonyítékokot.

13. cikk

Veszélyeztetett személyek

A tagállamok biztosítják, hogy ezen irányelv alkalmazása során figyelembe vegyék a veszélyeztetett gyanúsítottak és vádlottak sajátos szükségleteit.

14. cikk

Csökkenést kizáró rendelkezés

Ezen irányelv rendelkezései nem értelmezhetők úgy, hogy alapot teremtenek a Chartában, az EJEE-ben, illetve a nemzetközi jog más alkalmazandó rendelkezéseiben vagy a tagállamok jogszabályaiban biztosított, magasabb szintű védelmet nyújtó jogok és eljárási biztosítékok korlátozására vagy az azoktól való eltérésre.

15. cikk

Átültetés a nemzeti jogba

(1) A tagállamok hatályba léptetik azokat a törvényi, rendeleti és közigazgatási rendelkezéseket, amelyek szükségesek ahhoz, hogy ennek az irányelvnek legkésőbb 2016. november 27-ig megfeleljenek. E rendelkezésekről haladéktalanul tájékoztatják a Bizottságot.

(2) Amikor a tagállamok elfogadják ezeket az intézkedéseket, azokban hivatkozni kell erre az irányelvre, vagy azokhoz hivatalos kihirdetésük alkalmával ilyen hivatkozást kell fűzni. A hivatkozás módját a tagállamok határozzák meg.

(3) A tagállamok közlik a Bizottsággal nemzeti joguknak azokat a rendelkezéseit, amelyeket az ezen irányelv által szabályozott területen fogadnak el.

16. cikk

Jelentés

A Bizottság – szükség esetén jogalkotási javaslatok kíséretében – 2019. november 28-ig jelentést nyújt be az Európai Parlamentnek és a Tanácsnak arról, hogy a tagállamok milyen mértékben tették meg az ennek az irányelvnek való megfeleléshez szükséges intézkedéseket, értékelve többek között a 3. cikknek a 8. cikk (1) és (2) bekezdésével együtt értelmezett (6) bekezdése alkalmazását is.

17. cikk

Hatálybalépés

Ez az irányelv az *Európai Unió Hivatalos Lapjában* való kihirdetését követő huszadik napon lép hatályba.

18. cikk

Címzettek

Ennek az irányelvnek a Szerződéseknek megfelelően a tagállamok a címzettjei.

Kelt Strasbourgban, 2013. október 22-én.

az Európai Parlament részéről

az elnök

M. SCHULZ

a Tanács részéről

az elnök

V. LEŠKEVIČIUS